

INHOUD

Dankwoord	11
Maakbaarheid, altijd en overal. Woord vooraf door Marleen Temmerman	13
Inleiding: De emancipator in de maatschappelijke storm	17
DEEL I	
THEORETISCH KADER MET VOORBEELDEN	23
1 Vele spanningsvelden in een situatie	25
1.0 Inleiding	25
1.1 Situatie	26
1.2 Spanningsvelden in een situatie	29
1.3 Conclusie	45
2 Oplossingen positioneren	47
2.0 Inleiding	47
2.1 Kracht en macht herinterpreteren	48
2.1.1 <i>Probleem en polarisatie</i>	48
2.1.2 <i>Herinterpretatie van het systeem zelf</i>	49
2.1.3 <i>Positioneren, kracht en macht</i>	50
2.2 Kracht- en machtselementen uit de situatie	51
2.2.1 <i>Vraag te moeilijk? Neem een andere vraag!</i>	51
2.2.2 <i>Nieuwe wij's</i>	53
2.2.3 <i>Cultuur en eigenheid door uitsluiting</i>	55
2.2.4 <i>Soepel gebruik van fundamenten</i>	57
2.2.5 <i>Gedrag liegt niet</i>	59

2.2.6	<i>Ik ben niet bang voor de tandarts (en voor 'feiten')</i>	59
2.2.7	<i>Maar het gaat toch niet over de hoofddoek ...</i>	62
2.2.8	<i>De situatie is maakbaar op vele manieren</i>	65
2.3	Positionisme	65
2.3.1	<i>Sterkte van elementen</i>	65
2.3.2	<i>Netwerken maken met opeenvolgende situaties</i>	66
2.3.3	<i>Netwerken beschermen voor toekomstige situaties</i>	67
2.3.4	<i>Positionisme</i>	69
2.4	Enkele gevolgen van positioneren	69
2.4.1	<i>Het lot van elementen uit de situatie ligt in handen van latere gebruikers</i>	69
2.4.2	<i>Beschuldigingen zijn netwerkversterkingen</i>	70
2.4.3	<i>Neutraliteit bestaat niet</i>	71
2.4.4	<i>Relationaliteit</i>	71
2.5	Conclusie	73
3	Empowerment	75
3.0	Inleiding	75
3.1	Niet-empowerende ondersteuning	75
3.1.1	<i>Zes klassieke manieren om niet te empoweren</i>	75
3.1.2	<i>Gevangen in het web</i>	84
3.1.3	<i>Nood aan een andere benadering</i>	93
3.2	Kracht	93
3.2.1	<i>Een definitie van empowerment</i>	93
3.2.2	<i>Participatie van emancipator en emanciperende</i>	94
3.2.3	<i>Bewustwording</i>	95
3.2.4	<i>Controle en veerkracht</i>	96
3.2.5	<i>Versterking, greep op eigen situatie</i>	98
3.2.6	<i>Proces</i>	100
3.2.7	<i>Verschillende niveaus</i>	100
3.2.8	<i>Empowerment maakt het verschil</i>	101
3.3	Krachtgerichte basishouding	103
3.3.1	<i>Krachtgerichte ruimte creëren</i>	103
3.3.2	<i>Krachtgerichte vragen</i>	104
3.3.3	<i>Krachtgerichte ruimte afbakenen</i>	105
3.4	Krachtgerichte methodieken	106
3.4.1	<i>Draaglast-draagkrachtbalans</i>	106
3.4.2	<i>Narratieve hulpverlening</i>	108

3.4.3	<i>De winnaarsspeech</i>	109
3.4.4	<i>Cliëntoverleg</i>	110
3.4.5	<i>Krachtgericht groepswerk</i>	111
3.4.6	<i>Kwartiermaken</i>	112
3.4.7	<i>Ervaringsdeskundige en tandemmethodiek</i>	113
3.5	Conclusie	114
4	Emancipatie	117
4.0	Inleiding	117
4.1	Minoriteit en dominant	117
4.1.1	<i>Inleiding</i>	117
4.1.2	<i>Minoriteit</i>	118
4.1.3	<i>Illustratie</i>	124
4.1.4	<i>De relationele begrippen minoriteit en dominant als basis</i>	125
4.2	Dynamisch evenwicht	125
4.2.1	<i>De minoriteit en de dominant wegen de voor- en nadelen</i>	125
4.2.2	<i>Culturele bestendiging van het evenwicht</i>	128
4.2.3	<i>Vormen van aanpassing</i>	136
4.2.4	<i>Een onmisbaar deel van het emancipatieproces</i>	139
4.3	Emancipatiestrijd	139
4.3.1	<i>Voorwaarden voor het ontstaan van een emancipatiebeweging</i>	140
4.3.2	<i>Situatie van de emancipatiestrijd</i>	144
4.3.3	<i>Fasen in een emancipatieproces</i>	146
4.4	Paulo Freire en zijn radicale actie naar pluralisme	149
4.4.1	<i>Depositair onderwijs</i>	149
4.4.2	<i>Problematiserend onderwijs</i>	150
4.4.3	<i>Grensthema's</i>	153
4.4.4	<i>Coöperatie en culturele synthese</i>	154
4.4.5	<i>Conclusie</i>	155
4.5	Machtsgerichte basishouding	156
4.5.1	<i>Emancipatie die krijg je niet, die grijp je</i>	156
4.5.2	<i>Positie van de emancipator</i>	157
4.5.3	<i>Rollen van de emancipator</i>	159
4.5.4	<i>Machtsgerichte aanpak</i>	160
4.6	Conclusie	162

DEEL II

ILLUSTRATIES VAN DE THEORIE	165
5 Armoede en jeugdwerk	167
5.1 Armoede scheidt armen van niet-armen in het jeugdwerk	167 167
5.2 Illustraties empowerment en emancipatie	171
5.2.1 <i>Toegankelijkheid, toeleiding en diversiteit bij de dominant</i>	171
5.2.2 <i>Amusement en consumptie bij de minoriteit</i>	174
5.2.3 <i>Empowerment en emancipatie vanuit de minoriteit</i>	176
5.2.4 <i>Emancipatie vanuit de dominant</i>	178
5.2.5 <i>Gelijkheid is beter voor iedereen</i>	180
5.3 Empowerend en emancipatorisch jeugdwerk bestaat, maar is precair	183
6 50-plussers en de arbeidsmarkt	185
6.1 Vergrijzing	185
6.2 Illustraties empowerment en emancipatie	188
6.2.1 <i>Ontgrijzing en krachtgericht denken</i>	188
6.2.2 <i>De hofnar-en kanariestrategie</i>	192
6.2.3 <i>Leeftijdsbewust personeelsbeleid</i>	197
6.2.4 <i>Argumentarium</i>	199
6.2.5 <i>Arbeidsorganisatie</i>	207
6.2.6 <i>Vakbond</i>	212
6.2.7 <i>Sensibiliseringscampagnes van de overheid</i>	216
6.3 Empowerment en emancipatie zijn overal mogelijk	217
7 Burgerparticipatie en kernafval	219
7.1 Van zeedumping naar gestrande nucleaire afvalberging	219
7.2 Illustraties empowerment en emancipatie	221
7.2.1 <i>Belgisch partnerschapmodel en empowerment</i>	221
7.2.2 <i>Draagvlak creëren, netwerken bouwen</i>	225
7.2.3 <i>Een sterke procesbegeleider van het partnerschapproces is mogelijk</i>	228
7.2.4 <i>België is te klein voor kritische tegenexpertise</i>	231
7.2.5 <i>Eigen keuze van verschillende niveaus</i>	236

7.3	Empowerment en emancipatie zijn altijd mogelijk	241
8	Hoofddoek en onderwijs	243
8.1	Een hoofddoekenverbod zonder principiële uitspraak	243
8.2	Illustraties empowerment en emancipatie	245
8.2.1	<i>Macht is de grens van empowerment</i>	245
8.2.2	<i>De lat hoger leggen met emancipatie is durven springen</i>	249
8.2.3	<i>Van polarisatie naar culturele synthese</i>	252
8.2.4	<i>Dynamisch concept van identiteit depolariseert</i>	260
8.3	Positionisme is belangrijk in empowerment en emancipatie	264
9	De emancipator empowered	267
	Bronnen	271
	Noten	276